

1650

≡ ДОМАШНЯ БІБЛІОТЕЧКА ШКОЛЯРА ≡

Марко Вовчок

ГОРЛИНА

ДИТВИДАВ

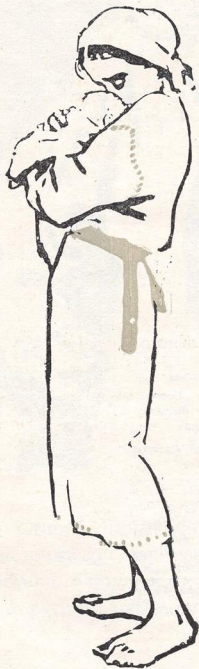
БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

UARTLIB.ORG
UARTLIB@GMAIL.COM

Марко Вовчок
ГОРЛИНА

МАЛЮНКИ С. АДАМОВИЧА

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ УРСР
КИЇВ 1958

АННІЦЯ

ДЛЯ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО
ВІКУ

Редактор *З. Г. Туранська*
Художній редактор *Г. Ф. Мороз*
Технічний редактор *П. Т. Вишняк*
Коректор *Г. М. Горлач*

МАРКО ВОВЧОК. Горпина. *Рассказ*
(На українском языке)

Здано на виробництво 22. VII. 1958 р.
Підписано до друку 12. IX. 1958 р. Фор-
мат 60×84 ¹/₁₆. Фіз. друк. арк. 1. Умови
друк. арк. 0,92. Обл.-вид. арк. 0,81.
Тираж 85 000. Зам. № 635. Ціна 30 коп.
Дитвидав УРСР. Київ, Кірова, 34.

Львівська книжкова друкарня Голо-
видаву Міністерства культури УРСР,
Львів, Пекарська, 11.

I

Старий Якименко оженив сина, та таку-то вже невісточку собі взяв, що й не сказати! Білолиця, гарна й весела, а прудка, як зайчик: і в хаті й надворі в'ється, порядкує, господарює, і співає, й сміється, аж геть

чутно її голосок дзвенячий. Аби на світ благословилося, уже вона й прокинулася, як рання пташка, і клопочеться, і бігає. І свекру догодить-вслужить, і чоловіка пожалує, і діло не стоїть — зроблено все. Живуть щасливо, любенько; старий, на їх глядячи, тільки бога милосердного дякує.

Одно й журило їх, що діток господь не дає. Вона було як де попаде чужу дитину, то вже й цілує, й милує, а сама зітхне тяжко.

Аж ось послав їм господь, — уродилась дівчинка. Так-то вже кохає та пестить Горпина свою первичечку, і з рук не спускає; аби прокинулось, аби поворухнулось — вже вона й коло коліски: й хрестить, й цілує, й колише, й співає над нею. На панщину поженуть, — дитинку за собою несе, та вже й моститься там з нею; сама робить, а око біжить до дитинки.

Ото було молодіці й жартують:

— А що, — кажуть, — ваша дочка, Горпино?

Вона й почне:

— Та вже всіміхається, сестриці-голубоньки, і рученята до мене простягає; вже знає мене; ні до кого не йде, тільки до мене. Свекор бубликом манив — не хоче! І в долонечки вже плеще. Вийду я з хати, з-за дверей дивлюсь, а воно й водить оченятами — шукає мене!

— Розумна, розумна зроста! — кажуть. — Готуй лишень посаг та рушники: хутко й свататимуть!

А дівчинка, справді, як та квіточка, розпукується; таке славне дитяточко, веселе й здорове, нівроку!

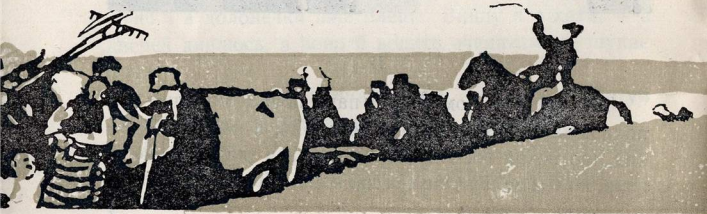
II

Тим врем'ям помер наш пан, почав молодий господарювати. Й старий був недобрий, а цей такий лихий, що нехай господь боронить! Так людей жене — гірш, як тих волів. Оце три дні панські будем, а четвер-

тий за подушне, а п'ятниця й субота — якісь толочні повідумували. А яка толока? Не то страви, та й хліба не дають. День при дні, день при дні робимо. Перше все сподівались: молодий пан буде добрий, та й діждали собі доброго! Він був не дуже багатий, а жити пишно, в розкоші великій хотів, по-панськи! Що йому до того, що люди було на ниві падають? Він собі то коней заведе таких, що як змії, то коляску купить новеньку, то у місто поїде — там стратиться. А нам іще було кажуть сусідні панки (вони заходять часто з чужими людьми в розмову, а своє, то б'ють так, як і великі пани, — аби рука досягла), то й кажуть було: «Десь у вас тепереньки пан добрий дуже! Так-то говорять, що аж лихо! Що мужиків треба й наукам учити, і жалувати, і невідь-що. Десь його мудро дуже навчено!»

А це справді — перше говорив, що й хати нові поставлю у три віконця, а потім, то й старі розвалились! Може, його на добре й учено, та, мабуть, панську істоту не переробиш!

Все село як за стіну засунулось; такі смутні усі,

що сумно й глянуть! Тільки Горпина трохи веселенька, тішигься малою донечкою, та й за громадське лихо забуває. Та не минула й її лиха година. Занедужала дитинка, кричить, плаче. Горпина й сама плаче над нею, та нічого не вродить. Бігав старий свекор до лікарки — нема дома, та навіть і з молодий нема нікого: всі на панщині. Далі і за Горпиною прийшли:

— Чому не йдеш?

— В мене дитина нездужає, — каже вона, плачучи.

— Панові треба робити, а про твою дитину бай-дуже.

Мусила йти... Узяла дитинку, обгорнула та й пішла. А воно, біднесеньке, кричить та кричить. Дійшла, пан стрічає сам, такий гнівний, — крий мати божа! Почав її словами картати, а дитиночка на руках так і пручається — кричить. Пан іще гірш розгнівався:

— Геть ту дитину, — гукнув, — геть! Треба мені робити, а не з дитиною панькатись!

Звелів десятнику додому однести.

— Ой, паночку, голубчику, — благає його Горпи-

на плачуча, — нехай же я хоть однесу сама! Паночку мій, будьте милостиві! Це моя дитина єдина!

— Неси, неси, — каже десятнику, — а ти роби діло, коли не хочеш кари здобути.

Понесли дитинку полем, і ще довго Горпина чула дитячий плач, жалкий та болісний; далі все тихіш, а там і зовсім затихло.

III

Як уже вона там робила цей день, — увечері прибігла додому, аж дух її захватило:

— Дитинко моя! Донечко! Чи ви доглядали її, ба-теньку? Скажіть же бо, що й як?

— Та годі побиватись, дочко, — каже старий свекор, — дякувати господіві, втихла трохи.

Та не надовго: уночі прокинулась ізнов та ще гірш страждає, аж горить. Радилась Горпина з бабами — нічого не владили, нічого не допомоглося. А тут день уже нахоплюється, треба на панщину йти. Згадала Горпина, що чула колись, як дитина не спить, то настояти макові головки на молоці та й дати випити. Так вона й зробила. «Нехай хоч воно одпочине — не мучиться», думає. Як дала їй, дитина зараз і втихла, засинати почала, та так кріпко заснула, і не здригнулась, як крикнув десятник на весь голос: «На панщину!»

Положила Горпина дочку в колиці, перехрестила й пішла, плачучи.

Як там її лаяли, як на неї сварились — й не слушає, аби їй до вечора дождати. Перемучилась день.

От сонечко вже за синю гору запало, от уже й вечір. Біжить вона додому, біжить... Убігла в хату: тихо й темно. Вона до колицки, за дитину — дитина холодна лежить: не ворухнеться, не дише.

IV

— Тату! — крикнула.

— А чого, дочко, мене лякаєш? Я був задрімав. Мала спить і досі.

Горпина й слова не промовить, обхопила дочку руками та наче й замерла. Старий ізнов задрімав.

— Світла! Світла дайте! — скрикнула. — Тату! Світла!

Старий викресав огню.

«Що це з нею подіялося?» думає, та як засвітив, глянув, так і прикипів на місці. Стоїть серед хати Горпина, аж почорніла, і страшно дивиться, а на руках у неї мертва дитина.

— Дочко, — промовив старий, — дочко!

— А що, — одмовляє, — бач, як помоглося. Затихла моя дитина, — не кричить!

А далі як заплаче, як затужить, — де ті й сльози беруться! Так і ллються струменем.

Почули люди, прибігли, говорять, вмовляють. Вона як і не чує, і не одірвуть од дитини. Чоловік ходить сам як не при собі, свекор аж занедужав.

Стали похорон ладити. От уже й домовинку принесли новеньку, всипали квітками пахучими та зіллям: «Горпино,— кажуть,— дай дитину».

Не дала. Сама обмила її й положила. Час уже й нести, а вона стоїть — дивиться. Люди до неї говорять — не чує, не слухає.

Одвели якось, узняли й понесли. Глянула вона тоді вперше округи, перехрестилась і собі пішла. Куди люди не ступлять, і вона слід-

ком за ними, за тою домовинкою; іде, словечка не промовить. І в церкві достояла мов спокійна, та як стали ховати, — боже мій милий! — так і кинулась за дитям у яму! Ледве вхопили її та принесли додому, мов неживу.

Хорувала вона тяжко тижнів із три. Якось господь помилував, дав здоров'я, та розум не вернувся! Така вона стала якась — не при умі. Цілісінький день ходить мовчки та городній мак ізбирає, а спитати — нащо? «А це,— каже,— для моєї дитинки».

Взимку, то все плаче: «Нема маківок! Чим маю донечку свою рятувати?»

Аби почала перша маківочка бриніти, вже й угле-

дить і зараз вирве й любує єю, не натішитися. То ще діло робить, пораяється, а тільки зацвітуть маки в городах, вона й хату покине і не вийде з тих маків. Ідеп понад городами, то й бачиш: сидить між повними маківками в білій сорочці, гарно убрана, у намисті, й сама ще моло-

денька, — тільки бліда, як сніг біла; сидить та перекидається маківочками, й всміхається, як дитина... А маки процвітають і білим, і сивим, і червоним квітом повно.

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ УРСР

По серії

«Домашня бібліотечка школяра»
для дітей молодшого шкільного віку
в 1958 році видаються такі книги:

ВОВЧОК М.	ГОРПИНА
КУПРІН О.	СЛОН
КОЗЛАНЮК П.	ЧЕРЕВИКИ
БАГМУТ І.	ЗЛИДНІ
ШОЛОМ-АЛЕЙХЕМ.	НОЖИК
ЖЕНЬ ДА-СІН.	МОЯ СЕСТРИЧКА

Ці твори можна придбати
в книжкових магазинах.